TAG UWCH

1000N60-1

S24-1000N60-1

DYDD MAWRTH, 11 MEHEFIN 2024 – BORE

CYMRAEG: IAITH GYNTAF – U2 uned 6

Gwerthfawrogi Llenyddiaeth a'r Gymraeg mewn Cyd-destun (Papur Ysgrifenedig)

2 awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc).

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.
Atebwch **bob** cwestiwn.
Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfryn ateb a ddarperir i chi.
Pan fo gofyn i chi fynegi barn neu safbwynt, dylech roi eich rhesymau drostynt a chyfeirio at farn eraill lle bo'n briodol.
Dylech ddefnyddio termau beirniadaeth lenyddol a dyfyniadau.
Bydd y marcio yn ystyried ansawdd eich iaith a'ch mynegiant yn eich atebion.
Dylech dreulio **1 AWR** ar Adran A ac **1 AWR** ar Adran B.
Cofiwch dreulio amser digonol yn cynllunio eich atebion.
Ni chaniateir defnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir y marciau sydd ar gael mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn.
Cofiwch mai papur synoptig yw hwn ac felly bydd yn profi gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau a ddatblygwyd wrth astudio'r pwnc.

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

ADRAN A – GWERTHFAWROGI LLENYDDIAETH

1. Darllenwch yn ofalus y gerdd 'Oriawr Taid' gan Elan Grug Muse. Cerdd yw hi sy'n dwyn atgofion i'r bardd.

Ysgrifennwch **draethawd** yn dadansoddi **cynnwys** ac **arddull** y darn. Wrth ddadansoddi dylech gofio:

- defnyddio **termau beirniadaeth lenyddol** a **dyfyniadau**
- cyfeirio at **weithiau llenyddol eraill** yr ydych yn gyfarwydd â nhw sydd yn ymdrin â **thema** neu **themâu** tebyg gan drafod a yw'r ymdriniaeth yn debyg neu'n wahanol.

Gallwch gyfeirio at weithiau Cymraeg perthnasol a ddarllenwyd neu a welwyd yn ogystal â thestunau a astudiwyd gennych. [40]

Oriawr Taid (Rhan 1)

Mae hi'n drwm,
yn bwysau yn fy llaw
a llawer iawn rhy fawr i'w gwisgo
am fy ngarddwrn tenau i.

Oriawr Taid.
Rhodd o aeaf saith-deg-naw
pan fu rhyw anffawd
ar fferm yn y gymdogaeth
a Taid wedi mynd i'r adwy.

Wn i ddim o'r hanes,
y pwy na'r pam.
Ond trwy sepia fy mhen
mi'i gwela i o'n mynd, cap stabl am ei glustiau,
ei wefusau heb wastraffu gwên,
ei fochau'n goch ym mrath rhyw awel fain;
a'i lygaid glas yn craffu; asesu'n dawel
cyn troi ar ei sawdl a gwneud, heb ffws
yr hyn sydd angen ei wneud,
ei lais bas llefrith-cynnes-syth-o-deth
yn galw'n awdurdodol ar ei ast.

Oriawr Taid (Rhan 2)

Mae’r gwydr fel rhyw grachen wedi ceulo*
a thic-toc, tic-toc y gwaed
yn y gwythiennau wedi peidio.
Ond o’i chodi at fy nghlust fel cragen fôr
a gwrando, er nad yw’r cogiau gloyw’n dal i gnoi
yr oriau yn dameidiau erbyn hyn
mi glywaf yn ei siambrau gwag
sisial pell rhyw synau hen o hyd.

Ac o’i chodi at fy nghlust fel cragen fôr
clywaf leisiau’n codi’n llanw Medi o’i chrombil,
siarad mân tros lestri Tsieina,
treiffl, jeli coch a chlecs.
Emynau trwm mewn pedwar llais
a chleciau gynnau.
Brefu ŵyn, bytheirio
a grwndi injan Fford.

Ond be wnaiff neb ag oriawr ddaeth i stop?
Yn sownd yn nhriog amser
yn cario’r dyddiau pell
fel pryfed mewn darnau ambr?

Ei rhoi yn saff yn nrôr y pethau coll
rhwng hen fatsys, allweddi
a hoelion sbâr
i’w chadw, nes daw’r ysfa,
ryw brynhawn, i’w hestyn eto
a’i chodi at fy nghlust fel cragen fôr...

* caledu

ADRAN B – Y GYMRAEG MEWN CYD-DESTUN

2. Lluniwch **brif eitem newyddion (teledu)** am effaith twristiaeth ar rannau o Gymru.

Bydd angen i chwi ddewis a dethol ffeithiau addas ar gyfer y brif eitem newyddion, rhoi trefn arnynt ac ysgrifennu'n gryno ac yn bwrpasol. Mae cyfle i chi dynnu ar eich profiadau/gwybodaeth bersonol pan fo'n briodol. [40]

Twristiaid a Thwristiaeth
- Pobl sy'n teithio o'u cartrefi ar gyfer pleser
- Pobl â mwy o incwm i'w wario erbyn hyn
- Teithio wedi dod yn haws
- Y boblogaeth yn heneiddio a phobl sydd wedi ymddeol â mwy o amser ar eu dwylo
- Yn aml yn fwy cyfoethog na thrigolion yr ardal y maent yn ymweld â hi
- Un o'r diwydiannau sy'n tyfu gyflymaf yn y byd
- Creu llawer o swyddi
- Rhai ardaloedd a gwledydd yn ddibynnol ar dwristiaid sy'n prynu nwyddau a gwasanaethau

Cymru
- Atyniadau Cymru – ei pharciau cenedlaethol – yn cynnwys arfordiroedd, mynyddoedd a choedwigoedd
- Twristiaeth yng Nghymru yn cyfrannu £3.4 biliwn i'r economi yn y flwyddyn cyn Covid
- Cyfleusterau ar gael i bobl leol yn ogystal â thwristiaid e.e. pwll nofio Bluestone
- Tua 110 000 o swyddi'n cael eu cynnal gan y diwydiant twristiaeth yn y wlad hon

Cyngor Conwy yn cynyddu bil treth ail gartrefi – 100% yn uwch na gweddill y trethdalwyr.

Effeithiau'r Diwydiant
- Creu 11.3% o swyddi
- Swyddi tymhorol â chyflogau isel
- Dod ag arian i'r wlad
- Newid diwylliant ardal
- Defnyddio arian o dwristiaeth i amddiffyn tirwedd ac adeiladau
- Prisiau cynnyrch a thai yn codi
- Cyfleusterau i dwristiaid o fudd i bobl leol hefyd
- Difrod i'r amgylchedd leol
- Gorboblogi a thagfeydd traffig
- Ffermwyr yn poeni am ddifrod i'w tir

Virginia Crosbie, Aelod Seneddol Ceidwadol Ynys Môn
- Peth da bod gwestai, y meysydd carafanau, a'r busnesau lleol yn croesawu nifer o ymwelwyr
- Y diwydiant ddim yn creu'r swyddi da y mae Môn eu hangen
- Eisiau sicrhau bod swyddi parhaol da ar gael i bobl ifanc uchelgeisiol yn Ynys Môn

Cynnydd o 70% yn nifer yr ail gartrefi yng Nghonwy rhwng 2013 a 2018.

Cyngor Rhosneigr ar Ynys Môn yn amcangyfrif bod 45% o gartrefi yn ail gartrefi a theuluoedd lleol yn honni nad ydyn nhw'n gallu fforddio byw yno mwyach.

Lois Llywelyn Williams, myfyrwraig ym Mhrifysgol Rhydychen
- Tensiynau yn sicr wedi codi ymysg pobl yr ardal
- Pobl sy'n byw mewn ardaloedd mwy trefol yn brysio i brynu ail gartrefi heb feddwl ddwywaith
- Pobl leol, yn enwedig yr ifanc ddim yn medru cystadlu
- Amhosib gwneud llawer i reoli'r sefyllfa

Dylai dim mwy na 5% fod yn dai haf
"Mae tai haf yn dinistrio cefn gwlad ac mae angen gweithredu", meddai Gwyn Wigley Evans, Arweinydd Plaid Gwlad.

Liz Saville Roberts, Aelod Seneddol Dwyfor Meirionnydd
"Mae cyflogaeth o bob math yn beth da ond mae twristiaeth yn golygu swyddi dros dro sy'n cynnig cyflogau isel. Mae'n rhaid i ni yn yr hir dymor feddwl am sut i greu swyddi sy'n galluogi pobl i brynu tai. Mae 'na rywbeth yn anghywir lle mae gennych chi 5,000 o ail gartrefi yng Ngwynedd ond bod gennym ni hefyd 2,000 yn methu â chael tŷ cymdeithasol."

John Rice, un o drigolion Morfa Nefyn yn pryderu am yr iaith.

Argyfwng ail gartrefi yn berthnasol i Gymru gyfan, medd Delyth Jewell, Aelod Senedd Plaid Cymru
"Mae ail gartrefi yn ergyd sy'n effeithio ar bawb yng Nghymru, ac nid dim ond y rheini yn y Gorllewin."

DIWEDD Y PAPUR